[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2025-01-28]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1400.12.2.3.1]

[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

Language Related Research
E-ISSN: 2383-0816
https://lrr.modares.ac.ir
https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

Tarbiat Modares University

Vol. 12, No. 2, Tome 62
pp. 321-351
June & July 2021

An Anthropolinguistic Approach to the Comparative Analysis of Idioms Containing Objects in Spanish and Persian

Touraj Hesami[1], Azita Afrashi[2], Zahra Abolhasani Chimeh[3] & Beatriz Salas Rafiee[4]*

Received: 18 October 2018
Received in revised form: 1 December 2018
Accepted: 28 December 2018

Abstract

The present study attempts to carry out a contrastive analysis -within the framework of anthropological linguistics- on idioms formed in relation with common concepts in Spanish and Persian, based on how natives speakers of these languages deal with the objects around them. In this approach, the possible similarities and differences between linguistic components are analyzed according to the native speakers' cultural and sociological issues. This approach, more than anything else, is indebted to the theory of linguistic relativity, a theory based on the influence of language on thought and, in particular, on the individual's attitudes towards objects, and how his/her language treats objects around him/her. The main question of the present research is what impacts do objects and artifacts have on the creation of possible similarities and differences in idiom formulation, in native Spanish and Persian speakers' culture. Since idioms are an inseparable part of folklore and popular knowledge, and perhaps the most culture-bound part of language, the authors try to assess the effects of cultural interaction with objects around Spanish and Persian native speakers on their idiom formulation referring to common concepts, through the contrastive analysis of object-containing idioms in Spanish and Persian, in order to present a model for an inter-linguistic analysis within an anthropolinguistic framework. The main objective of this research is the comparison of the idioms containing objects in Spanish and Persian in order to show how the attitude of the speakers of those languages towards objects, is reflected in the form and content of idioms under the influence of the context and cultural characteristics. Based on the analysis carried out in this study, in Spanish and Persian, idiomatization referring to a common concept according to the special interaction of these native speakers with the objects around them, tends more towards cultural differences than similarities, and the focus of idiomatization similarities has been based on objects and artifacts that are used in the household.

Keywords: Idioms, Anthropolinguistics, Linguistic relativity, Objects, Contrastive analysis

1. PHD Candidate in Linguistics. Islamic Azad University Science and Research Brunch. Tehran. Iran.
2. Corresponding Author; Associated Professor of Linguistics. Institute for Humanities and Cultural Studies. Tehran. Iran. *Email: a.afrashi.ling@gmail.com*
3. Associated Professor of Linguistics. Institute for Researching and Development of Humanities Studies. Tehran. Iran
4. Assistant Professor of Spanish language and Literature. Islamic Azad University Tehran North Brunch. Tehran. Iran.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2025-01-28]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1400.12.2.3.1]

[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

1. Introduction

One of the central issues that the Antropolinguistic studies are seeking for is to consider the Language as a cultural function and event; and one of the subjects discussed in the Relative Linguistic Hypothesis is to confirm that people's thinking is influenced by how they interact with objects around them in terms of language. On the other hand, the mass culture has more influence in formulating the 'idioms' than in other linguistic elements. For example, since in the Catholicism the cross is a symbol and reminder of the Passion of the Christ; in Spanish the idiom (To be a cross: Ser una cruz) is used to express the concept of "something annoying": «Tener que madrugar es una cruz para mí.» (Having to get up early is a cross for me.) While in Persian to express this same concept, the idiom (عذاب اليم بودن: To be a painful punishment) is used under the influence of The Quran in the idiomatization: «براي من زود بيدار شدن از خواب عذاب اليم است.» (Having to get up early is a painful punishment for me.) Now the question is what are the results of comparing the idioms containing objects in Spanish and Persian? And the hypothesis of this article is that due to the cultural differences between Iranians and Spaniards, which can potentially lead to differences in the way they encounter objects around them, in relation with the idiomatization from a common concept, rather than seeing similarities, we will see differences in these two languages.

Question: what are the results of comparing the idioms containing objects in Spanish and Persian?

2. Literature Review

2.1) In 1995, Monroy Casas y Hernández Campo published an article called "A Sociolinguistic Approach to the Study of Idioms: Some Anthropolinguistic Sketch". In this article, they defined the idiom as a sequence of words functioning as a single unit whose meaning cannot be inferred from the meaning of the parts. In the repertoire of any language idiomatic expressions constitute a special category of lexical items presenting a fixed structure and a specific behavior in language use. And

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2025-01-28]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1400.12.2.3.1]

[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

they discussed a small sample of Spanish and English idioms (proverbs, and sayings in particular) within an anthropolinguistic framework in an attempt to foreground not just differences but some curious coincidences between the two cultures in their apprehension of reality.

2.2) In 2012, Rita Marinelli and Laura Cignoni published an article called "In the same boat and other idiomatic seafaring expressions". In this article, they reported that a total of 200 Italian expressions were first selected and examined, using both monolingual and bilingual dictionaries, as well as specific lexicographical works dealing with the subject of idiomaticity, especially of the maritime type, and a similar undertaking was then conducted for the English expressions. They discussed the possibility of including both the Italian and English idiomatic expressions in the semantic database Mari Term, which contains terms belonging to the maritime domain. They described the terminological database and the way in which the idiomatic expressions can be organized within the system, so that they are connected to other concepts represented in the database, but at the same time continue to belong to a group of particular linguistic expressions. Furthermore, they studied similarities and differences in meaning and usage of some idiomatic expressions in the two languages.

2.3) In 2014, Teilanyo published an article called "A Comparative Study of Selected Idioms in Nembe (Nigeria) and English". He, based on assumptions and criticisms of the Sapir-Whorfian Hypothesis with its derivatives of cultural determinism and cultural relativity, studied certain English idioms that had parallels in Nembe (an Ijoid language in Nigeria's Niger Delta). He concluded that while the codes (vehicles) of expression are different, the same propositions and thought patterns run through the speakers of these different languages. However, each linguistic community adopts the concepts and nuances in its environment. Therefore, the concept of linguistic universals and cultural relativity complement each other and provide a forum for efficient communication across linguistic, cultural and racial boundaries.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2025-01-28]

[DOR: 20.1001.1.23223081.1400.12.2.3.1]

[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

3. Methodology

In order to examine the hypothesis, fifty idioms containing objects were first collected from several dictionaries of Spanish idioms. Then, they were classified into five different areas: containers, utensils, garments, home and its furniture, jewelry and ornaments. Finally, they were compared with their Persian equivalents separately. Of course, due to the limited space of the article, only twenty of the fifty idioms examined have been mentioned, and the rest is used only in the conclusion.

4. Conclusion

In the 34 Persian equivalents of the 50 revised Spanish idioms, the area chosen for idiomatization is different and in the 26 Persian equivalents of those the area chosen for idiomatization is similar. Thus, it can be concluded that in Spanish and Persian, idiomatization referring to a common concept according to the special interaction of these native speakers with the objects around them, tends more towards cultural differences than similarities, and the focus of idiomatization similarities has been based on objects and artifacts that are used in the household.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]

جستارهای زبانی
دوماهنامهٔ علمی بین‌المللی
د۱۲، ش۲ (پیاپی ۶۲) خرداد و تیر ۱۴۰۰، صص۳۲۱- ۳۵۱
مقاله پژوهشی

بررسی مقابله‌ای اصطلاحاتِ حاویِ اشیا در زبان‌های اسپانیایی و فارسی با رویکرد زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی

تورج حسامی[۱]، آزیتا افراشی*[۲]، زهرا ابولحسنی چیمه[۳]، بئاتریس سالاس رفیعی[۴]

۱ دانشجوی دکتری زبان‌شناسی همگانی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
۲. دانشیار زبان‌شناسی همگانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.
۳. دانشیار زبان‌شناسی همگانی، پژوهشکدهٔ تحقیق و توسعهٔ علوم انسانی (سمت)، تهران، ایران.
٤. استادیار زبان اسپانیایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران.

دریافت: ۹۷/۰۷/۲۶ پذیرش: ۹۷/۱۰/۰۷

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی تطبیقیِ نحوهٔ اصطلاح‌سازی برمبنای مفاهیم مشترک، در زبان‌های اسپانیایی و فارسی براساس چگونگیِ برخورد گویشوران این دو زبان، با اشیای پیرامونشان، در چارچوبِ رویکردِ بینارشته‌ای زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی پرداخته است. در این رویکرد، شباهت‌ها و تفاوت‌های احتمالی مؤلفه‌های زبانی، با توجه به مباحث فرهنگی و جامعه‌شناختی گویشورانِ آن زبان‌ها تحلیل و بررسی می‌شود. این رویکرد بیش از هر چیز وامدار مبانیِ نظریهٔ نسبیت زبانی است، نظریه‌ای که برمبنای تأثیرگذاری زبان بر اندیشه و به‌ویژه، تأثیرپذیری نگرش افراد به اشیا، از نحوهٔ برخورد زبانی آن‌ها با اشیای اطرافشان شکل گرفته است. بر این اساس، مسئلهٔ اصلی پژوهش حاضر این است که اشیا و مصنوعات، در فرهنگ گویشوران دو زبان اسپانیایی و فارسی، چه تأثیری بر ایجاد اشتراکات و افتراقات احتمالی در نحوهٔ اصطلاح‌سازی در این دو زبان دارند. ازآنجا که اصطلاحات بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ عامه، و چه‌بسا، فرهنگ‌بنیادترین عنصر زبانی هستند، نگارندگان بر آن شدند تا از رهگذر بررسیِ مقابله‌ای اصطلاحاتِ حاویِ اشیا در دو زبان اسپانیایی و فارسی به روشی تطبیقی و تحلیلی، تأثیر مباحث فرهنگی در برخورد اسپانیایی‌زبان‌ها و فارسی‌زبان‌ها با اشیای اطرافشان را، در نحوهٔ اصطلاح‌سازی آن‌ها از یک مفهوم مشترک، به‌منظور ارائهٔ الگویی برای انجام تحلیلی بینازبانی در چارچوب رویکرد زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، بررسی کنند. هدف اصلی این

* نویسندهٔ مسئول مقاله: E-mail: a.afrashi.ling@gmail.com

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]

[Downloaded from https://dor.isc.ir/dor/20.1001.1.22383981.1400.12.3.2.10]
[DOR: 20.1001.1.22383981.1400.12.3.2.10]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 20-July-2021 at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

پژوهش، مقایسهٔ اصطلاحات حاوی اشیا در دو زبان اسپانیایی و فارسی است تا مشخص شود نگرش‌های متفاوت گویشوران این دو زبان به اشیای پیرامونشان، چگونه تحت‌تأثیر بافت و ویژگی‌های فرهنگی در ساخت اصطلاحات انعکاس پیدا می‌کنند. برمبنای تحلیل صورت‌گرفته در این پژوهش، در دو زبان اسپانیایی و فارسی، اصطلاح‌سازی از یک مفهوم مشترک براساس نحوهٔ برخورد گویشوران این دو زبان با اشیای اطرافشان، بیش از آنکه به سمت شباهت‌ها متمایل باشد به سمت تفاوت‌های فرهنگی متمایل است و کانون شباهت‌های اصطلاح‌سازی، مبتنی‌بر اشیا و مصنوعاتی بوده که در محیط خانه و وسایل منزل به‌کار می‌رفته‌اند.

واژه‌های کلیدی: اصطلاح، زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، نسبیت زبانی، اشیا، مقابلهٔ تطبیقی.

۱. مقدمه

یکی از مباحث طرح‌شده در نظریهٔ نسبیت زبانی، تأثیرپذیری تفکر افراد از نحوهٔ برخورد زبانیِ آن‌ها با اشیای اطرافشان است[۱]. نکتهٔ حائز اهمیت در این ارتباط این است که تفاوت‌های فرهنگی تا چه اندازه بر روی تفاوت برخورد و نگاه افراد با اشیای اطرفشان اثرگذار است و این تفاوت، بالقوه چه تأثیری در برخورد زبانی دو زبانِ مختلف بر جای می‌گذارد. به‌دلیل اهمیت کشف این موضوع در شناخت تفاوت‌های زبانی ـ فرهنگیِ دو جامعهٔ زبانی مختلف، نگارندگان پژوهش حاضر بر آن شدند تا تفاوت‌ها و شباهت‌های احتمالی در روشِ اصطلاح‌سازی از مفاهیم یکسان، در دو زبان اسپانیایی و فارسی را، برمبنای نوع نگاه و برخورد زبانورانشان با مقولهٔ «اشیا»، موردبررسی و تحلیل مقابله‌ای قرار دهند. یکی از محوری‌ترین مسائلی که زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی[۲] درپی آن است نگاه به زبان، به‌منزلهٔ یک عملکرد و رویدادِ فرهنگی است، از سوی دیگر فرهنگ عامّه در ساختِ «اصطلاحات» بیش از سایر عناصر زبانی تأثیرگذار بوده است؛ برای نمونه، اسپانیایی‌زبان‌ها تحت‌تأثیر فرهنگ و باورهای کاتولیسیسم، که در آن، صلیب نماد اصلی و یادآور مصائبِ[۳] حضرت عیسی مسیح (ع) است برای بیان مفهوم «چیزی آزاردهنده بودن» از اصطلاح «Ser una cruz» «صلیب بودن» استفاده می‌کنند برای مثال «.Tener que madrugar es una cruz para mí» به‌معنای «اجبار به زود بیدار شدن، برای من یک صلیب است». حال آنکه در زبان فارسی تحت‌تأثیر تعابیر قرآنی برای اصطلاح‌سازی از مفهوم «آزاردهنده بودنِ چیزی »، از اصطلاحِ

«عذابِ الیم بودن» بهره گرفته می‌شود؛ ترکیبی که از آن در قرآن کریم برای بیان سرانجام مشرکان و کافران در قیامت استفاده شده است و در زبان فارسی، کاربردی اصطلاحی پیدا کرده و برای اشاره به هر چیز آزاردهنده‌ای به‌کار می‌رود. برای نمونه‌ای دیگر می‌توان به اصطلاحاتی اشاره کرد که تحت‌تأثیر بازی ورق در زبان اسپانیایی شکل گرفته‌اند و عموماً در معادل آن‌ها در زبان فارسی شاهد به کارگیری عناصری از بازی شطرنج هستیم، برای مثال اسپانیایی‌زبان‌ها برای بیان مفهوم «تردید و مردّد بودن» از اصطلاح « No saber a qué carta quedarse» به‌معنای «ندانستن این که کدام کارت را برای خود نگه دارد» اصطلاحی که برگرفته از بازی «پوکر» است که فرد یک یا حداکثر چهار ورق از پنج ورقی را که در ابتدا دریافت کرده است پیش خود نگه می‌دارد و می‌تواند بقیه را با ورق‌های دیگری تعویض کند. در زبان فارسی برای بیان مفهوم فوق از اصطلاح «ندانستن اینکه کدام مهره را حرکت دهد» استفاده می‌شود که برگرفته از بازی شطرنج است. نتایج پژوهش حاضر می‌تواند بیانگر شباهت‌ها و تفاوت‌های احتمالی فرهنگی در دو زبان فارسی و اسپانیایی باشد. مسئلهٔ اصلی پژوهش حاضر این است که نحوهٔ برخورد فرهنگیِ جوامع زبانیِ مختلف با اشیای اطرافشان، چگونه موجب بروز تفاوت‌ها یا شباهت‌های زبانی می‌شود. از سوی دیگر، نگارندگان درپی یافتن پاسخی بر این پرسش‌اند که با توجه به فرهنگ‌محور بودنِ اصطلاحات، مقایسهٔ آن‌ها در دو زبان فارسی و اسپانیایی، چه نتیجه‌ای را در سطح ساختار و معنی به‌دست می‌دهد؟ گفتنی است فرضیهٔ پژوهش حاضر بر این امر استوار است که به‌سببِ وجودِ تفاوت‌های فرهنگی میان دو ملت ایران و اسپانیا، که بالقوه می‌تواند به بروز تفاوت در نوع برخورد آن‌ها با اشیای اطرافشان منجر شده باشد، بیش از آنکه شاهد شباهت در اصطلاح‌سازی از یک مفهوم مشترک باشیم، شاهد تفاوت در دو زبان فارسی و اسپانیایی خواهیم بود. از آنجا که پیش از پژوهش نگارندگان، در هیچ پژوهش مشابهی با استفاده از مبانی زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، اصطلاحات دو زبان فارسی و اسپانیایی موردبررسی مقابله‌ای قرار نگرفته است و اساساً الگوی مشخصی نیز در این ارتباط وجود ندارد، هدف کلی پژوهش حاضر، ارائهٔ الگویی برای تحلیل مقابله‌ایِ اصطلاحات، بین دو یا چند زبان مشخص در چارچوب تفاوت‌ها و شباهت‌های احتمالیِ فرهنگی است و در وهلهٔ بعد، پژوهش حاضر بر آن است تا از رهگذر بررسی مقابله‌ایِ اصطلاحاتِ حاوی اشیا در دو زبان فارسی و اسپانیایی، کارآمدیِ

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-7-1]
[Dowloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-7-1]
[Dowloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-7-1]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-7-1]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

الگوی ذکرشده را در بوتهٔ سنجش قرار دهد. به این منظور، تعداد پنجاه اصطلاح زبان اسپانیایی که حاویِ اشیا هستند، از چند فرهنگ اصطلاحاتِ زبان اسپانیایی[۴] انتخاب، و پس از طبقه‌بندیِ آن‌ها در پنج حوزهٔ ظروف، ابزارآلات، پوشاک، خانه و وسایل منزل، و زیورآلات، ابتدا مفهوم اصطلاح، ترجمهٔ تحت‌اللفظی و معادل فارسیِ آن، معرفی شده و سپس برای هر اصطلاح، یک مثال به همراه ترجمهٔ تحت‌اللفظیِ آن از فرهنگ لغات اسپانیایی ارائه شده است. در مواردی که امکان ارائهٔ توضیحاتی فرهنگ‌بنیان در ارتباط با علّت ساخت اصطلاحِ موردنظر وجود داشته است، این توضیحات با عنوان تحلیل فرهنگی طرح شده‌اند. گفتنی است که به‌سبب محدود بودن فضای مقاله، از مجموع پنجاه اصطلاحِ بررسی‌شده، از هر حوزه تنها چهار نمونه و درمجموع بیست اصطلاح معرفی شده و از مابقی تنها در نتیجه‌گیری استفاده شده است.

۲.پیشینه و چارچوب نظری

پیش از مرور مطالعات انجام‌شده، از آنجا که سه مفهوم «اصطلاح»[۵]، «ضرب‌المثل»[۶] و «زبانزد»[۷] ساختاری بسیار شبیه به هم دارند، لازم است ابتدا توصیفی از این مفاهیم ارائه دهیم، زیرا یکی از مباحثی که در بررسی اصطلاح به‌منزلهٔ سدی در تشخیص آن محسوب می‌شود شناخت تفاوت «اصطلاح» با «ضرب‌المثل» ازیک‌سو و تمایز آن با «زبانزد» ازسوی‌دیگر است. متأسفانه در عموم تعاریف ارائه‌شده در کتاب‌های مختلف زبان‌شناسی، حدّ مشخصی برای تمایز سه مفهوم فوق ارائه نشده است. برای نمونه، هله[۸] (1968, p. 71) آن را چنین تعریف می‌کند: «مجموعه‌ای از کلمات که معنایش از معنای تک‌تک کلمات سازنده‌اش به‌دست نمی‌آید». به‌نه‌دیتو[۹] (1977, p. 1) نیز معتقد است که منظور از اصطلاح، هر جمله یا بیانی است که معنایش از آنچه کلماتش بیان می‌کنند متفاوت باشد. بال[۱۰] (1958, p. 6-7) چهار ویژگی مشترک در اصطلاحات را چنین برمی‌شمارد: «الف) ترتیب کلمات یک اصطلاح غیر قابل تغییر است و همچنین امکان جانشینی کلماتش نیز تقریباً غیرممکن است؛ برای مثال اصطلاح «زندگی سگی داشتن» را نمی‌توان با «زندگی گربه‌ای» «زندگی موشی» و یا هر حیوان دیگری عوض کرد. ب) نمی‌توان یک اصطلاح را براساس قیاس تغییر داد: «آفتاب از کدوم طرف دراومده؟» را نمی‌توان با «ماه از کدوم طرف دراومده؟» عوض کرد. پ)

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://dor.org/10.29252/LRR.12.2.10]
DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

اصطلاحات دارای معنای تثبیت‌شده هستند. ت) معمولاً معنای یک اصطلاح را نمی‌توان بدون در نظرگرفتن بافتی که در آن به‌کار می‌رود حدس زد. همانطور که مشاهده می‌شود تعاریف فوق می‌توانند بین اصطلاح، ضرب‌المثل و زبانزد مشترک باشند، اما باید توجه داشت که ضرب‌المثل‌ها عموماً جمله یا مجموعه جملاتی از پیش‌ساخته هستند که به هیچ عنوان، قابلیت تغییر و جابه‌جایی در ساختار آن‌ها وجود ندارد. برای مثال «طرف را تو ده راه نمی‌دادند سراغ خونهٔ کدخدا رو می‌گرفت» معادل ضرب‌المثل در زبان اسپانیایی el refrán است. برای مثال Por la plata baila el mono «میمون برای پول می‌رقصد». در این زبان، اگر ضرب‌المثل دارای هدف تعلیمی باشد به آن el proverbio گفته می‌شود؛ برای مثال A quien madruga, Dios le ayuda «کسی که زود بیدار شود خداوند به او کمک می‌کند». جعفری (قنواتی) (۱۳۹٤، ص. ۳۳۵) در تعریف ضرب‌المثل، آن را یکی از گونه‌های مشترک میان ادبیات شفاهی و مکتوب می‌داند که مردم گاهی از آن به جای برهان و حجت در گفت‌وگو بهره می‌گیرند و گاهی برای پند و اندرز به کار می‌برند. وی معتقد است که با مطالعهٔ ضرب‌المثل‌های هر قوم و ملت به بسیاری از ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی، علایق، دیدگاه فلسفی آن‌ها و اعتقادات نسبت‌به مسائل این‌جهانی و آن جهانی چگونگی ارتباط با دوستان و آشنایان و همسایگان و نیز دیدگاه آن‌ها نسبت‌به غریبه‌ها روشن می‌شود. توجه به تعریف جعفری (قنواتی) از ضرب‌المثل و به‌طور کلی این مقوله از کاربرد زبان، که اصطلاحات نیز در آن جای می‌گیرند از آن حیث اهمیت دارد که بازنمایی فرهنگ و نگرش‌ها را در قالب ساخت‌های زبانی موردنظر نشان می‌دهد؛ یعنی همان چیزی که موضوع زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی و در سطحی وسیع‌تر زبان‌شناسیِ اجتماعی است. از آنجا که پژوهش حاضر زیرمجموعهٔ زبان‌شناسیِ اجتماعی تلقی می‌شود جا دارد به ارائهٔ تعریفی از آن بپردازیم. بنا بر نظر زندی و طوسی نصرآبادی (۱۳۹٦، ص. ٥٤) زبان‌شناسی اجتماعی، گونه‌ای خاص از مطالعات زبانی است که از بررسی انتزاعی و در خلأ زبان فاصله می‌گیرد و دربارهٔ آن به‌منزلهٔ پدیده‌ای فرهنگی و اجتماعی پژوهش می‌کند. ازسوی‌دیگر، در زبان، با عناصری مواجه هستیم که از حیث تغییرناپذیر بودنِ اجزایشان ساختاری بسیار شبیه به ضرب‌المثل دارند و آن‌ها را «زبانزد» می‌نامیم، برای مثال «آشِ نخورده و دهنِ سوخته» یا «شما کجا؟، اینجا کجا؟». ورای[11] (2002, p. 9) زبانزد را زنجیره‌ای از پیش‌ساخته‌شده[12] از کلمات می‌داند

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

که بیش از آنکه تحت زایایی و تحلیل دستور زبان باشد همانند یک کل و به‌طور منسجم در واژگان افراد ذخیره شده است. اما «اصطلاح»ها عموماً به‌صورت مصدری در فرهنگ لغات ذخیره می‌شوند و الگوهای زبانی زایایی هستند که در موقعیت‌های مختلف قابلیت تصریف دارند؛ برای مثال «روی لبهٔ تیغ راه رفتن» که می‌تواند در بافت‌های گوناگون، سرمنشأ بی‌نهایت جمله در زبان باشد. در پژوهش حاضر، از بین ضرب‌المثل، اصطلاح، و زبانزد، فقط اصطلاحات دو زبان اسپانیایی و فارسی که بالقوه دارای زایایی هستند مدنظر قرار گرفته‌اند.

حال که تعریفی اجمالی از «اصطلاح» ارائه داده شد، برخی از اصول و مبانی زبان‌شناسی انسان‌شناختی معرفی خواهد شد: کریستال[۱۳] (1985, p. 18) زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی را این‌گونه تعریف کرده است «مطالعهٔ متغیرها و کاربردهای زبانی در ارتباط با الگوهای فرهنگی و باورهای انسان با استفاده از نظریه‌ها و روش‌های انسان‌شناسی». در همین ارتباط مونروی کاساس و ارناندث کامپوی (1995, p. 47) بر این باورند که این شاخه از زبان‌شناسی عبارت است از مطالعهٔ زبان یک اجتماع، از رهگذر در کانون توجه قرار دادنِ نظام‌های خویشاوندی، نظام‌های تابوهای زبانی و اصل نسبیت زبانی با هدف کشف اطلاعاتی بیشتر دربارهٔ زبان، ساختار و ارزش‌های اجتماع موردنظر. از نظر شوان[۱۴] و همکاران (2004, p. 185) زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی علمِ مطالعهٔ زبان و نحوهٔ به‌کارگیری آن، با بهره‌گیری از روش‌ها و راهکارهای انسان‌شناسی است و راه‌های گوناگون گفتار یا نوشتار را در یک جامعه دربر می‌گیرد و به‌دنبال نقش و سهم زبان در طیف وسیعی از فعالیت‌های اجتماعی و فرهنگی انسان است، هم فعالیت‌های روزمره‌ای نظیر احوال‌پرسی یا درخواست یک نوشیدنی و هم فعالیت‌های رسمی نظیر انجام یک مراسم مذهبی. تأکید آن بیش از آنکه بر روی توزیع اجتماعی مشخصه‌های زبانی در اجتماع باشد بر روی فعالیت‌های زبانی بافت‌محور است. دورانتی[۱۵] (1997, p. 2) آن را چنین تعریف می‌کند «علم مطالعهٔ "زبان" به‌عنوان یک منبعِ فرهنگی و مطالعهٔ "گفتار" به‌عنوان یک فعالیت فرهنگی».

مبانیِ زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، به‌منزلهٔ یک رویکرد بینارشته‌ای، در آموزه‌های بوآز ریشه دارد. وی زبان را بخشی از فرهنگ می‌دانست و اندیشه را تحت‌تأثیر زبان. توجه به این مثلث (زبان ـ فرهنگ ـ تفکر) بعدها در آرای ساپیر و ورف به شکل‌گیری نظریهٔ «نسبیت زبانی» منجر شد. از آنجا که آنچه امروزه با عنوان زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، چارچوبی

نظری در شکل‌گیری تحقیقاتی در حوزه‌های روان‌شناسی و جامعه‌شناسیِ زبان شده است، نسخه‌ای تعدیل‌شده از همان نظریهٔ نسبیت زبانی است، لازم است ابتدا نظریهٔ «نسبیت زبانی» معرفی شود؛ نظریه‌ای که تمرکز اصلی‌اش بر روی این نکته است که تفاوت‌های موجود میان زبان‌های مختلف باعث ایجاد تفاوت در درک و نوع عملکرد گویشوران آن زبان‌ها نیز می‌شود. دورانتی (2004, p. 59-60) معتقد است که هستهٔ مرکزی نظریهٔ ساپیر و ورف ارتباط میان جهان‌بینی و زبان است و از آنجا که در گذر زمان، درک ما از «جهان‌بینی» و «زبان» دستخوش تغییر شده است لاجرم زبان‌شناس یا جامعه‌شناسِ معاصر نسبت‌به ارتباط میان این دو نیز درکی متفاوت دارد. نظریهٔ نسبیت زبانی تأثیرات زبان بر اندیشه را در چند زیربخشِ مکان[۱۶]، زمان[۱۷]، صورت و ماده[۱۸] ، و اشیا[۱۹] بررسی می‌کند. از این بین، پژوهش حاضر بر روی تأثیرِ نوع برخورد افراد با «اشیا» متمرکز شده است:

اشیا: در برخی از زبان‌ها خلاف انگلیسی جنسیت وجود دارد به این تعبیر که اشیا، مذکر یا مؤنث هستند. برای مثال در اسپانیایی «قاشق[۲۰]» مؤنث و «چنگال[۲۱]» مذکر است البته مسئلهٔ جنسیت اشیا در برخی از زبان‌ها پیچیده‌تر است، زیرا علاوه‌بر مذکر و مؤنث، جنسیت خنثی و حتی جنسیت نباتی[۲۲] نیز وجود دارد. حال سؤال این است که آیا اطلاق جنسیت به اشیای بی‌جان در زبان آن‌ها باعث شده تا زبان‌وران این زبان‌ها اشیا را دارای جنس بپندارند؟ برخی از آزمایش‌های انجام‌شده در این ارتباط فرضیهٔ فوق را تأیید کرده‌اند. برای مثال در یکی از این آزمایش‌ها از چند آلمانی‌زبان و چند اسپانیایی‌زبان خواستند تا صفاتی را در توصیف «کلید» به‌کار ببرند؛ کلمه‌ای که در زبان آلمانی مذکر و در زبان اسپانیایی مؤنث محسوب می‌شود. درحالی که آلمانی‌ها عموماً از صفات «سخت»، «سنگین»، «فلزی»، «دندانه‌دار»، «دندان‌اره‌ای» و «کاربردی» استفاده کرده بودند، اسپانیایی‌ها صفات «طلایی»، «بغرنج»، «کوچک»، «دوست‌داشتنی»، «صیقلی» و «ریزه‌میزه» را ترجیح داده بودند. در نقطهٔ مقابل این آزمایش، از آن‌ها خواسته شد تا این بار صفاتی را دربارهٔ «پل» که در اسپانیایی مذکر و در آلمانی مؤنث است به‌کار ببرند که نتیجه کاملاً برعکس آزمایش اول بود، به این ترتیب که آلمانی‌ها در توصیف «پل» از صفاتی نظیر «زیبا»، «شیک»، «شکننده»، «آرام»، «شکیل» و «باریک و بلند» استفاده کردند، درصورتی که «بزرگ»، «خطرناک»، «دراز»، «مستحکم» و «ستبر» گزینه‌های اسپانیایی‌ها برای توصیف پل بودند (Boroditsky, 2001).

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

نکته‌ای که پژوهش حاضر مدنظر قرار داده این است که آیا عکس این رابطه هم صادق است یا خیر؟ به بیان دیگر آیا نحوهٔ برخورد و نوع نگاهِ زبان‌وران یک زبان، به اشیایی که در اطرافشان قرار دارد تأثیری بر نحوهٔ اصطلاح‌سازی آن‌ها از یک مفهوم برجای می‌گذارد یا خیر؟ و در وهلهٔ بعد، آیا تفاوت‌ها یا شباهت‌های فرهنگی دو جامعهٔ زبانی مختلف بر نحوهٔ اصطلاح‌سازی آن‌ها از یک مفهوم مشترک تأثیرگذار بوده است؟ در ارتباط با اصطلاحات و تأثیرپذیری آن‌ها از فرهنگ، کاسارس[۲۳] (1950, p. 241) معتقد است که افسانه‌ها، خرافات، آداب و رسوم، عادات، بازی‌های رایج و مردم‌پسند، مشاغل منسوخ، رقابت‌های میان دو قوم همسایه، رخدادهای خاطره‌انگیز برای یک قوم، و تمام تاریخِ گذشتگان ما رد پای خود را در اصطلاحات زبانی گذاشته‌اند؛ اصطلاحاتی که گویی ضرب شده‌اند تا همانند میراثی ارزشمند به نسل‌های آینده واگذار شوند. مونروی کاساس[۲۴] و ارناندث کامپوی[۲۵] (1995, p. 48) در مقاله‌ای که در آن، اصطلاحات زبان اسپانیایی و انگلیسی را در چارچوب نظریِ زبان‌شناسی انسان‌شناختی بررسی و تحلیل کرده‌اند بر این باورند که جنگ با اعراب، کشف قارهٔ آمریکا و بهره‌مندی از ثروت و طلای بی‌پایان این قاره، باور به کاتولیسیسم، آداب و سنن عامه، تأثیری عمیق بر اصطلاحات و ضرب‌المثل‌های زبان اسپانیایی گذاشته است. برای مثال اسپانیایی‌زبان برای هشدار دادن نسبت‌به حرف زدن در حضور افراد غریبه از اصطلاح «اعراب در ساحل هستند»[۲۶] استفاده می‌کند و برای بیان پرهیز از انجام دادن کاری می‌گوید «برای تمام طلای دنیا نیز حاضر نیستم این کار را انجام دهم»[۲۷]. نکتهٔ جالب این است که انگلیسی‌زبان که کالای استعماری‌اش به‌جای طلا «چای» بوده است برای بیان همین مطلب از اصطلاح «نه به‌خاطر تمام چای‌های چین»[۲۸] استفاده می‌کند.[۲۹]

باتوجه به آنچه در ارتباط با فرهنگ‌محور[۳۰] بودن اصطلاحات گفته شد پرسش از اینکه آیا امکان وجود یک اصطلاح ثابت در دو یا چند زبان و فرهنگ مختلف وجود دارد، بالقوه می‌تواند نقطهٔ آغاز مقالات و تحقیقات متعددی باشد که درادامه به برخی از آن‌ها اشاره خواهد شد. گفتنی است که در زبان فارسی، هیچ پژوهشی یافت نشد که اصطلاحات فارسی را با اصطلاحات زبانی دیگر، براساس تفاوت‌ها و تشابه‌های فرهنگی موردتحلیل قرار داده باشد[۳۱] و از این حیث، نوآوریِ پژوهش حاضر قابل‌ذکر است.

ـ مارینلی[۳۲] و سیگنونی[۳۳] (2012) پس از گزینش و تحلیل دویست اصطلاح از زبان

ایتالیایی، به‌ویژه اصطلاحاتی که با دنیای دریانوردی مرتبط هستند شباهت‌ها و تفاوت‌های معنایی و کاربردی آن‌ها را با اصطلاحاتِ زبان انگلیسی بررسی کرده‌اند. آن‌ها ضمن تأکید بر اهمیتِ عبارت‌شناسیِ[۳۴] حوزهٔ دریانوردی و لزوم الحاقِ عبارات اصطلاحی به پایگاه داده‌های واژگانِ مربوط به دریا و دریانوردی، سعی در گسترش این پایگاه از رهگذر ارائهٔ روشی نظام‌مند مطابق با الگوی مفهومی، و غنی‌سازیِ منابع واژگانی از طریق ارائهٔ توضیحاتی دربارهٔ ریشه‌های برخی از اصطلاحاتِ بسیار رایج داشته‌اند.

ـ تِی‌لان‌یو[۳۵] (2014) برخی از اصطلاحاتِ زبان نمبه[۳۶] را که یکی از زبان‌های بومی نیجریه است در یک بررسی تطبیقی در برابر اصطلاحات انگلیسی قرار داده است. او به این نتیجه رسیده است که علی‌رغم تفاوت فرهنگی و تفاوت نیای زبانی، مشترکات زیادی در ارتباط با اصطلاحات در دو زبان نمبه و انگلیسی دیده می‌شود. اصطلاحاتِ دو زبان، در گزاره[۳۷] مشترک و اختلاف‌ها عموماً ناشی از اقلیم جغرافیایی و اختلاف‌های ظریف اجتماعی ـ فرهنگی[۳۸] هستند که مربوط به عناصر واژگانی می‌شوند. به‌عبارت دیگر شباهت‌های بسیاری از نظر الگوهای تفکر[۳۹] در بین مردمی که از اصطلاحات استفاده می‌کنند وجود دارد؛ نکته‌ای که از یک‌سو، سبب ترجمه‌پذیر بودن آن‌ها در بین دو زبان شده است و از سوی دیگر، نشان می‌دهد زمانی که یک کاربر انگلیسی‌زبانِ نمبه، اصطلاحی را در این زبان می‌شنود که با اصطلاح یا ضرب‌المثلی در زبان انگلیسی مشابه است، به احتمال زیاد حدس و گمانی آگاهانه از معنا و منظور اصطلاح موردنظر خواهد داشت. نکته‌ای که درمورد یک نمبه‌زبان که در حال یادگیریِ زبانِ انگلیسی است نیز صدق می‌کند.

۳. پیشنهاد الگوی تحلیل مقابله‌ای اصطلاحات

در این بخش، برمبنای اصول زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی، هنگام تحلیلِ مقابله‌ایِ هر اصطلاحِ اسپانیاییِ حاوی اشیا با معادل فارسی‌اش، نسبت‌به کاربرد یک حوزهٔ مشترک جهت اصطلاح‌سازی از یک مفهوم واحد، با پیوستاری از شباهت کامل و تفاوت کامل، بین دو زبان فوق مواجه می‌شویم که با توجه به این پیوستار، می‌توان پنج حالت زیر را که پیشنهاد نگارندگان است و تاکنون در هیچ پژوهشی از سوی دیگران پیشینه نداشته است درنظر

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Friday July 1st 2021]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dl: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

گرفت:

الف) کاملاً متفاوت: هرگاه در یکی از دو زبانِ موردبررسی، برای بیان یک مفهوم، از «اصطلاح» استفاده شده باشد، اما در زبان دیگر، برای بیان همان مفهوم، اصطلاح‌سازی صورت نگرفته باشد و به بیان دیگر، معادلی برای آن اصطلاح وجود نداشته باشد؛ شاهد تفاوتی کامل در تحلیل تطبیقی دو زبان هستیم. برای مثال، در زبان اسپانیایی برای بیان مفهومِ «سردردِ ناشی از زیاده‌روی در نوشیدن مشروبات الکلی» از اصطلاح « Tener clavo» به‌معنای «میخ داشتن» استفاده شده است، درحالی که در زبان فارسی برای بیان مفهوم فوق، هیچ اصطلاحی یافت نشد.[۴۰]

ب) متفاوت: هرگاه در یکی از دو زبانِ موردبررسی؛ برای اصطلاح‌سازی، از یکی از حوزه‌های پنج‌گانهٔ مورداشاره در مقدمه، استفاده شده باشد، ولی زبان دیگر، برای بیان همان مفهوم، از حوزهٔ دیگری ــ چه از فهرست حوزه‌های مذکور و چه حوزه‌ای کاملاً متفاوت ــ بهره گرفته باشد، می‌توان چنین نتیجه گرفت که دو زبان در اصطلاح‌سازی برای یک مفهوم واحد، متفاوت از هم عمل کرده‌اند. برای نمونه، در زبان اسپانیایی برای بیان مفهومِ «وادار کردن کسی به انجام مسئولیت‌هایش» از حوزهٔ ابزارآلات استفاده شده و در اصطلاحِ «Apretarle a alguien los tornillos» نمود یافته است که به‌معنای (سفت کردن پیچ‌های کسی) است، حال آنکه در فارسی، با استفاده از حوزهٔ اندام‌واژه شاهد اصطلاح «گوش کسی را پیچاندن» هستیم.

پ) نیمه‌مشابه: در این حالت، هر دو زبان برای مفهوم‌سازی و اصطلاح‌سازی، از یک حوزهٔ مشترک استفاده کرده‌اند، اما عضو انتخاب‌شده از این حوزه، در دو زبان متفاوت است؛ برای مثال، هر دو زبانِ فارسی و اسپانیایی برای اصطلاح‌سازی از مفهومِ «کم‌عقل بودن»، از حوزهٔ مشترک (ابزارآلات) استفاده کرده‌اند؛ با این تفاوت که در زبان اسپانیایی، برای بیان این مفهوم از «پیچ» «Faltarle a uno un tornillo» یعنی (کم بودن یک پیچ کسی) و در زبان فارسی از «تخته» «کم بودن یک تختهٔ کسی» استفاده شده است. یعنی علی‌رغم مفهوم‌سازی و اصطلاح‌سازی از طریق یک حوزهٔ مشترک، زبان فارسی و اسپانیایی دو عضو متفاوت از آن حوزه را انتخاب کرده‌اند.

ت) مشابه: در این حالت، هر دو زبان برای مفهوم‌سازی و اصطلاح‌سازی، علاوه بر

استفاده از یک حوزهٔ مشترک، از یک عضو مشابه در آن حوزه نیز بهره جسته‌اند، اما در کاربرد سایر عناصر شکل‌دهندهٔ اصطلاح، متفاوت عمل کرده‌اند؛ برای مثال، به‌منظور بیان مفهوم «از کار افتادن موقت فکر کسی»، در زبان اسپانیایی از اصطلاح « Cruzársele los cables» استفاده می‌شود که ترجمهٔ تحت‌اللفظیِ آن «روی هم افتادنِ سیم‌های کسی» می‌باشد. در فارسی نیز، برای بیان این مفهوم، از اصطلاحِ «قاطی کردن سیم‌های کسی» استفاده می‌شود که بیانگر این نکته است که در این حالت، علی‌رغم اینکه هر دو زبان برای مفهوم‌سازی، از حوزهٔ مشترک «ابزارآلات» و در عین حال از یک عضو مشابه از آن حوزه استفاده کرده‌اند، در نمونهٔ اسپانیایی از عبارت فعلیِ «روی‌هم افتادن» و در نمونهٔ فارسی از فعل مرکب «قاطی کردن» استفاده شده است. به بیان دیگر، هم حوزهٔ انتخابیِ دو زبان، برای اصطلاح‌سازی از یک مفهومِ واحد، مشترک است و هم عضو انتخاب‌شده از آن حوزه، و دو زبان تنها در انتخاب سایر اجزای تشکیل‌دهندهٔ اصطلاح متفاوت عمل کرده‌اند.

ث) کاملاً مشابه: در این حالت، هر دو زبان برای مفهوم‌سازی و اصطلاح‌سازی، علاوه‌بر استفاده از یک حوزهٔ مشترک و همچنین به‌کارگیریِ یک عضو مشابه از آن حوزه، در کاربرد سایر عناصر شکل‌دهندهٔ اصطلاح نیز مشترک عمل کرده‌اند؛ برای مثال، برای بیان مفهوم «ازبین بردن موارد نامطلوب»، اسپانیایی‌ها از اصطلاحِ Echar la tijera (قیچی کردن) استفاده می‌کنند که در معادلِ فارسی «قیچی کردن»، نیز علاوه‌بر استفاده از حوزهٔ «وسایل منزل»، در هر دو زبان، یک وسیلهٔ مشترک (قیچی) ذکر شده است. علاوه‌بر این، سایر عناصر به‌کار رفته در معادل فارسی نیز با نمونهٔ اسپانیایی مشابه هستند؛ به‌طوری که معادل فارسی شباهت بسیاری به ترجمهٔ تحت‌اللفظیِ نمونهٔ اسپانیایی دارد.

۴. تحلیل داده‌ها

در این بخش، به‌منظور کشف شباهت یا تفاوتِ نحوهٔ اصطلاح‌سازی از مفاهیم مشترک، در دو زبان اسپانیایی و فارسی، تعداد پنجاه اصطلاح زبان اسپانیایی که حاویِ اشیا هستند، انتخاب و در پنج حوزه طبقه‌بندی خواهند شد. این حوزه‌ها به‌ترتیب عبارت‌اند از: ظروف، ابزارآلات، پوشاک، خانه و وسایل منزل، و زیورآلات. سپس، با قرار دادن هر اصطلاح، ذیل یکی از حوزه‌های پنج‌گانهٔ مورداشاره، ابتدا «مفهومی» که اصطلاحِ موردنظر برای بیان آن ساخته

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 20:13 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://dor.ir/dor.ir/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://dor.ir/dor.ir/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://dor.ir/dor.ir/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://dor.ir/dor.ir/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://dor.ir/dor.ir/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowl DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

شده، ذکر خواهد شد و از آنجا که زبان اسپانیایی، مبنا و مبدأ مطالعه در پژوهش حاضر است، اصطلاحِ زبان اسپانیایی، همراه با ترجمهٔ تحت‌اللفظیِ آن، معرفی و سپس معادل فارسیِ آن اصطلاح آورده خواهد شد، و درنهایت، یک مثال به همراه ترجمهٔ تحت‌اللفظیِ آن، از کاربرد اصطلاح موردنظر در زبان اسپانیایی ارائه می‌شود.

۱٫٤) ظروف

مفهوم: لطف و نیکی کردن/ سود رساندن به دیگری

اصطلاح اسپانیایی: Hacer(le) a uno la olla gorda (1

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: دیگ بزرگ برای کسی درست کردن

معادل فارسی اصطلاح: برای کسی دیگ رو آتیش گذاشتن

تحلیل فرهنگی: ازآنجا که غذا یکی از نیازهای اولیه محسوب می‌شود، ظروفی که برای تهیهٔ آن به‌کار می‌روند، به‌منزلهٔ اشیایی کاربردی برای انسان، هم در فارسی و هم در اسپانیایی برای بیان رساندن سود و منفعت یا انجام یک لطف در حقِ کسی، اصطلاح‌سازی شده‌اند.

مثال: Me hizo la olla gorda invitándome a su fiesta tan íntima.

ترجمه: با دعوت کردن من به مهمانی خصوصی‌اش، برای من قابلمهٔ بزرگ بار گذاشت.

تحلیل تطبیقی: مشابه (تفاوت در سایر عناصر؛ اسپانیایی: درست کردن، فارسی: روی آتش گذاشتن)

مفهوم: به‌سبب خطای ناکرده مجازات شدن

اصطلاح اسپانیایی: Pagar los platos rotos (2

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: پول بشقاب‌های شکسته را پرداختن

معادل فارسی اصطلاح: کاسه‌کوزه‌ها را سرِ کسی شکستن

مثال: El profesor estaba enojado y los estudiantes pagaron los platos rotos.

ترجمه: معلم عصبانی بود و دانش‌آموزان پول بشقاب‌های شکسته را دادند.

تحلیل تطبیقی: نیمه‌مشابه (هر دو زبان: ظروف؛ اسپانیایی: بشقاب، فارسی:

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]
[Downloed from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Dowlnoded from LRR.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]
[Dowlnoded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

کاسه و کوزه)

مفهوم: تسلط / در اختیار داشتن قدرت

اصطلاح اسپانیایی: 3) Tener la sartén por el mango

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: دستهٔ ماهی‌تابه را داشتن

معادل فارسی اصطلاح: سکّان دردست داشتن

تحلیل فرهنگی: اصطلاح فوق برگرفته از یک سنت قدیمی در اسپانیاست که در آشپزخانه‌ها، سرآشپز که از مهارت بالاتری نسبت‌به سایر آشپزها برخوردار بوده ماهی‌تابه را دردست می‌گرفته است. ردپای این موضوع، بعدها در اصطلاح فوق در مفهوم «در دست داشتن قدرت» متبلور شده است. زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی از مفهوم فوق، از واژهٔ مربوط به دریانوردی استفاده کرده است.

مثال: .En esta casa, yo soy quien tiene la sartén por el mango

ترجمه: در این خانه، من کسی هستم که دستهٔ ماهی‌تابه را دارد.

تحلیل تطبیقی: متفاوت (در فارسی از حوزهٔ دریانوردی استفاده شده است).

مفهوم: کار بدی انجام ندادن / به کسی آزار نرساندن

اصطلاح اسپانیایی: 4) No haber roto nunca un plato

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: هرگز نشکستنِ یک بشقاب

معادل فارسی اصطلاح: به یک مورچه هم آزار نرساندن

تحلیل فرهنگی: در زبان فارسی، خلاف اسپانیایی از حوزهٔ حیوانات استفاده شده است، حال آنکه در اسپانیایی برای این مفهوم از حوزهٔ ظرف و ظروف بهره گرفته شده است. غالباً در دعواهای خانوادگی، فردی که از کوره دررفته و عصبانی شده است به شکستن بشقاب مبادرت می‌ورزد و از آنجا که عموماً لازمهٔ آزار رساندن به دیگران، عصبانی شدن است در زبان اسپانیایی شکستن بشقاب در جهت اصطلاح‌سازی از مفهوم آزار رساندن به‌کار گرفته شده است.

مثال: .Con esa cara que tiene, parece que nunca haya roto un plato

ترجمه: با این چهره‌ای که دارد این‌طور به‌نظر می‌رسد که هیچ‌گاه بشقابی نشکسته است.

تحلیل تطبیقی: متفاوت (در فارسی از حیوان‌واژه استفاده شده است)

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Friday July 1st 2021]

۲،٤) ابزار آلات

مفهوم: فکر کسی موقتاً از کار بیفتد/ وارد شدن شوک به کسی

اصطلاح اسپانیایی: Cruzársele los cables (5

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: روی هم‌افتادن سیم‌های کسی

معادل فارسی اصطلاح: قاطی‌کردن سیم‌های کسی

مثال: Se le cruzaron los cables y se puso ayer a destrozarlo todo.

ترجمه: دیروز سیم‌هایش روی هم افتادند و شروع به تخریب کردن همه چیز کرد.

تحلیلِ تطبیقی: مشابه (تفاوت در سایر عناصر؛ اسپانیایی: روی‌هم افتادن، فارسی: قاطی کردن)

مفهوم: خُل‌وچل بودن

اصطلاح اسپانیایی: Tener un tornillo flojo & Faltarle a uno un tornillo (6

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: کم بودن یک پیچ کسی/ شل بودن پیچ کسی

معادل فارسی اصطلاح: کم بودن یک تختهٔ کسی

مثال: Hace cosas tan raras que creo que le falta un tornillo

ترجمه: آنقدر کارهای عجیبی می‌کند که فکر می‌کنم یک پیچش کم است.

تحلیلِ تطبیقی: نیمه‌مشابه (هر دو زبان: ابزارآلات؛ اسپانیایی: پیچ. فارسی: تخته)

مفهوم: تنبلی کردن

اصطلاح اسپانیایی: No dar ni un clavo (7

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: یک میخ هم نکوبیدن

معادل فارسی اصطلاح: دست به سیاه و سپید نزدن

مثال: Marta es una abusona, siempre que viene a quedarse en mi casa por unos días no da ni un clavo.

ترجمه: مارتا یک سوءاستفاده‌چی است، هروقت که چند روز به خانهٔ من می‌آید یک میخ

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 20:13 IRDT on Friday July 1st 2021]

[Downloaded from https://dor.isc.ir/dor/20.1001.1.20252952.2021.12.2.10.10.29252/LRR.12.2.10]
[Vol. 12, No. 2, (Serial No. 10), Summer 2021]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

هم نمی‌کوبد.

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت (در فارسی از حوزه‌های اندام‌واژه و رنگ‌واژه استفاده شده است).

مفهوم: به‌علت زیاده‌روی در نوشیدن الکل سردرد شدید داشتن

اصطلاح اسپانیایی: Tener Clavo (8

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: میخ داشتن

معادل فارسی اصطلاح: -------

مثال: Después de aquella juerga tuvo clavo todo el día.

ترجمه: بعد از آن جشن، تمام روز میخ داشت.

تحلیلِ تطبیقی: کاملاً متفاوت

۳،۴) پوشاک

مفهوم: آماده بودن برای انجام کاری

اصطلاح اسپانیایی: Estar con las botas puestas (9

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: چکمه به پا بودن

معادل فارسی اصطلاح: پاشنهٔ [گیوه] را ورکشیدن

مثال: Llámame en cuanto me necesites, siempre estoy con las botas puestas para ayudarte.

ترجمه: هر موقع به من احتیاج داشتی تماس بگیر، برای کمک کردن به تو همواره چکمه به پا هستم.

تحلیلِ تطبیقی: نیمه‌مشابه (در هر دو زبان حوزهٔ پوشاک؛ اسپانیایی: چکمه، فارسی: گیوه)

مفهوم: غیبت کردن/ در غیاب کسی از وی بدگویی کردن

اصطلاح اسپانیایی: Cortarle un traje a uno (10

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: برای کسی لباس برش زدن

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 20-Jul-2021 at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]

معادل فارسی اصطلاح: در پوستین کسی افتادن / کله پاچهٔ کسی را بار گذاشتن

مثال: Menos mal que no me conocen, si no me hubieran cortado un traje.

ترجمه: خوبه که مرا نمی‌شناسند وگرنه برایم یک لباس برش می‌زدند.

تحلیلِ تطبیقی: نیمه‌مشابه (در هر دو زبان حوزهٔ پوشاک؛ اسپانیایی: لباس، فارسی: پوستین)

مفهوم: ثابت‌قدم نبودن در عقیده

اصطلاح اسپانیایی: 11) Cambiar de chaqueta/camisa

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: ژاکت/ پیراهن عوض کردن

معادل فارسی اصطلاح: رنگ عوض کردن/ آفتاب‌پرست بودن

تحلیل فرهنگی: به‌منزلهٔ منشأ اصطلاح فوق، گفتنی است که در گذشته ارتش هر کشوری، لباس و رنگ خاص خودش را داشت، برخی از سربازان لباس‌های دورویه‌ای می‌پوشیدند که یک روی آن به رنگ ارتش خودی و روی دیگر آن به رنگ ارتش دشمن بود تا در مواقع خطر بتوانند با برعکس پوشیدنِ لباسشان جان خود را نجات دهند. در فارسی مفهوم فوق از طریق حوزهٔ حیوان‌واژه اصطلاح‌سازی شده است.

مثال: Ese político ha cambiado de chaqueta tres veces en tres años.

ترجمه: آن سیاستمدار در عرض سه سال سه بار ژاکت عوض کرده است.

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت

مفهوم: کسی را به چالش کشیدن

اصطلاح اسپانیایی: 12) Arrojar el guante

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: دستکش انداختن

معادل فارسی اصطلاح: «هل من مبارز» طلبیدن

تحلیل فرهنگی: اصطلاح فوق در دعوت به دوئل در قرون گذشته ریشه دارد. رسم بوده است که هنگام دعوت به دوئل، معمولاً فرد دعوت‌کننده دستکشش را روی صورت یا زیر پای شخص دعوت‌شونده می‌انداخته است. اصطلاح بعدی نیز دقیقاً ناظر بر همین رسم قدیمی است.

مثال: Les arrojó el guante a sus compañeros de clase, tras enterarse de la

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 20-Jul-2021 at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]

[Dowloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

convocatoria para un nuevo concurso de poesía.

ترجمه: پس از آنکه از فراخوان برای برگزاری مسابقهٔ شعر باخبر شد، برای هم‌کلاسی‌هایش دستکش پرتاب کرد.

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت

۴،۴) وسایل منزل

مفهوم: موارد نامناسب و نامطلوب را حذف کردن

اصطلاح اسپانیایی: Echar la tijera (13

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: قیچی کردن

معادل فارسی اصطلاح: قیچی کردن

تحلیل فرهنگی: به‌منزلهٔ منشأ اصطلاح فوق، این احتمال وجود دارد که در ابتدا به معنای سانسور کردن و حذف کردن بخشی از یک کتاب یا فیلم به‌کار می‌رفته است و به‌مرور بسط معنایی پیدا کرده است.

مثال: Es mejor que eches tijera en este negocio, si sigues así, te vas a arruinar.

ترجمه: بهتره که این تجارت را قیچی کنی، اگر همینطور ادامه بدهی به‌زودی ورشکست خواهی شد.

تحلیلِ تطبیقی: کاملاً مشابه

مفهوم: نسبت‌به موضوعی آگاهی به‌دست آوردن

اصطلاح اسپانیایی: Coger el hilo (14

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: نخ را گرفتن

معادل فارسی اصطلاح: سرنخ را پیدا کردن

تحلیل فرهنگی: شکل‌گیری اصطلاح فوق، در دوخت‌ودوز، و به‌ویژه بافتن کاموا ریشه دارد، چراکه غالباً پیش می‌آمده نخ از دست بافنده درمی‌رفته و باید دوباره آن را سر جایش قرار می‌داده است. همانطور که مشاهده می‌شود در هر دو زبان فارسی و اسپانیایی شاهد رفتار مشترک با اصطلاح فوق هستیم.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

مثال: El detective logró coger el hilo, aunque el asesino había eliminado casi todas las huellas del delito.

ترجمه: کارآگاه نخ را گرفت، اگرچه قاتل تقریباً تمام آثار جرم را ازبین برده بود.

تحلیلِ تطبیقی: مشابه (تفاوت در سایر عناصر؛ اسپانیایی: گرفتن. فارسی: پیداکردن)

مفهوم: با دوستان مهربان و با اهل خانه نامهربان بودن.

اصطلاح اسپانیایی: Ser candil de la calle y oscuridad de la casa (15

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: چراغِ خیابان و تاریکیِ خانه بودن

معادل فارسی اصطلاح: برای دیگران مادر بودن، در خانهٔ خود زن‌بابا بودن.

تحلیل فرهنگی: لغت candil در زبان اسپانیایی، واژه‌ای کهن[41] محسوب می‌شود که درگذشته، برای اشاره به نوعی چراغ روغن‌سوز به‌کار می‌رفته است که علاوه‌بر استفاده برای روشنایی در منزل، در بخش‌هایی از معابر عمومی قرار می‌دادند تا مسیر را روشن کند. طبیعی است که اگر فردی در خانهٔ خود، خسیس اما برای دوستانش در خارج از خانه، دست به جیب باشد حکم چراغِ روغن‌سوزی را دارد که در خانه، خاموش اما در خیابان روشن است. همانطور که مشاهده می‌کنید در فارسی، برای اصطلاح‌سازی از مفهومِ فوق از روابط خویشاوندی استفاده شده است.[42]

مثال: Tu esposa no está contenta contigo, te recomiendo que dejes de ser candil de la casa y oscuridad de la casa.

ترجمه: همسرت از تو راضی نیست، به تو پیشنهاد می‌کنم که دیگر «چراغ خیابان و تاریکیِ خانه» نباشی.

تحلیل تطبیقی: متفاوت

مفهوم: ول‌خرجی کردن

اصطلاح اسپانیایی: Tirar la casa por la ventana (16

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: خانه را از پنجره به بیرون پرتاب کردن

معادل فارسی اصطلاح: بریز و بپاش کردن

تحلیل فرهنگی: مهم‌ترین نکته در ارتباط با اصطلاح فوق این است که این اصطلاح در

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت

مفهوم: مناسب بودن/ رخ دادن یک اتفاق در زمانی مناسب

اصطلاح اسپانیایی: Venir como anillo al dedo (18

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: مثل حلقه برای انگشت بودن

معادل فارسی اصطلاح: باب دندن بودن

مثال: Le vino como anillo al dedo que le ayudases a arreglar el ordenador.

ترجمه: این موضوع که به او در تعمیر کامپیوتر کمک کنی در نظرش مانند حلقه برای انگشت آمد.

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت (در فارسی فقط از اندام‌واژه استفاده شده است)

مفهوم: کاری را دور از شأن خود پنداشتن

اصطلاح اسپانیایی: Caérsele los anillos (19

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: افتادن انگشترهای کسی

معادل فارسی اصطلاح: شکستن النگوهای کسی

مثال: Si me ayudas a bajar la basura no se te caen los anillos.

ترجمه: اگر در پایین بردن آشغال‌ها به من کمک کنی انگشترهایت نمی‌افتند (النگوهات نمیشکنه).

تحلیلِ تطبیقی: نیمه‌مشابه (اسپانیایی: انگشتر؛ فارسی: النگو)

مفهوم: زیرک و بدجنس بودن

اصطلاح اسپانیایی: Ser buena alhaja (20

ترجمهٔ تحت‌اللفظی به فارسی: النگوی خوبی بودن

معادل فارسی اصطلاح: خرده‌شیشه داشتن

مثال: Es mejor que no te cases con él, me parece una buena alhaja.

ترجمه: بهتره که با او ازدواج نکنی، به‌نظر من یک النگوی خوب است.

تحلیلِ تطبیقی: متفاوت

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]

۵. نتیجه

همانطور که در مقدمه اشاره شد پرسش اصلی پژوهش حاضر این است که با توجه به فرهنگ‌محور بودنِ اصطلاحات، مقایسهٔ آن‌ها در دو زبان فارسی و اسپانیایی، چه نتیجه‌ای را در سطح ساختار و معنی به‌دست می‌دهد؟ به بیان دیگر، آیا تفاوت در برخورد فرهنگی جوامع زبانیِ مختلف ــ برای مثال، فارسی‌زبان‌ها و اسپانیایی‌زبان‌ها ــ با اشیایی که پیرامون خود می‌بینند و در زندگی روزمره با آن‌ها سروکار دارند، باعثِ بروز تفاوت‌های زبانی بین این دو زبانِ مشخص می‌شود یا خیر؟ به‌منظور یافتن پاسخی برای پرسش فوق، تفاوت‌ها و شباهت‌های احتمالی روشِ اصطلاح‌سازی از مفهومی یکسان، در دو زبان اسپانیایی و فارسی برمبنای نوع نگاه و برخوردشان با مقولهٔ «اشیا» مورد بررسی و تحلیل مقابله‌ای قرار داده شد؛ با این پیش‌فرض که تفاوت‌های فرهنگی میان فارسی و اسپانیایی‌زبان‌ها، و تفاوت در نوع برخورد آن‌ها با اشیای اطرافشان، موجب بروز تفاوت در اصطلاح‌سازی از یک مفهوم مشترک در دو زبان فارسی و اسپانیایی می‌شود. نتایج کمّی این بررسی در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: نتایج کمّی بررسی مقابله‌ای اصطلاحات حاوی اشیا در دو زبان اسپانیایی و فارسی

Table 1: The quantitative results of the comparative analysis of idioms containing objects in Spanish and Persian

	کاملاً مشابه	مشابه	نیمه مشابه	متفاوت	کاملاً متفاوت	تعداد کل
ظروف	–	۲ ٪۱۱	۲ ٪۱۱	۱۴ ٪۷۸	–	۱۸
ابزارآلات	–	۱ ٪۱۴	۱ ٪۱۴	۴ ٪۵۸	۱ ٪۱۴	۷
پوشاک	–	–	۲ ٪۲۲	۶ ٪۶۶	۱ ٪۱۲	۹
خانه و وسایل منزل	۲ ٪۱۸	۲ ٪۱۸	–	۶ ٪۵۵	۱ ٪۹	۱۱
زیورآلات	–	–	۱ ٪۲۰	۴ ٪۸۰	–	۵
	۲ ٪۴	۵ ٪۱۰	۶ ٪۱۲	۳۴ ٪۶۸	۳ ٪۶	۵۰

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]

[Dowloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

حوزهٔ مشترک: ٢٦ درصد (هم حوزهٔ مشترک هم عضو مشترک: ١٤ درصد حوزه مشترک عضو متفاوت: ١٢ درصد)

حوزهٔ متفاوت: ٦٨ درصد عدم اصطلاح‌سازی: ٦ درصد

همانطور که در جدول ١ مشاهده می‌شود، پس از بررسی مقابله‌ای تعداد پنجاه اصطلاح زبان اسپانیایی که حاوی یکی از اشیای پنج‌گانهٔ ذکرشده در مقدمه یعنی ظروف، ابزارآلات، پوشاک، وسایل منزل، و زیورآلات بودند با معادل فارسی‌شان، نتایج زیر به‌دست آمده است:

ـ از هجده اصطلاح حاوی ظروف، تنها در چهار اصطلاح، شاهد استفاده از حوزهٔ مشترک برای اصطلاح‌سازی هستیم (٢٢ درصد) که از این تعداد نیز فقط در دو مورد، هم حوزه و هم عضو انتخاب‌شده از حوزهٔ مورد نظر مشترک است (١١ درصد) و در چهارده اصطلاح زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی از حوزهٔ ظروف استفاده نکرده است (٧٨ درصد).

ـ از هفت اصطلاح حاوی ابزارآلات، تنها در دو اصطلاح، شاهد استفاده از حوزهٔ مشترک برای اصطلاح‌سازی هستیم (٢٨ درصد) که از این تعداد نیز فقط در یک مورد، هم حوزه و هم عضو انتخاب‌شده از حوزهٔ موردنظر مشترک است (١٤ درصد)؛ در چهار اصطلاح، زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی از حوزهٔ ابزارآلات استفاده نکرده است (٥٨ درصد) و در یک مورد برای بیان مفهوم موردنظر در زبان فارسی اصطلاحی وجود ندارد (١٤ درصد).

ـ از نه اصطلاح حاوی پوشاک، تنها در دو اصطلاح، شاهد استفاده از حوزهٔ مشترک برای اصطلاح‌سازی هستیم (٢٢ درصد) که در هر دو مورد، عضو انتخاب‌شده از حوزهٔ موردنظر مشترک نیست؛ در شش اصطلاح، زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی از حوزهٔ پوشاک استفاده نکرده است (٦٦ درصد) و در یک مورد برای بیان مفهوم موردنظر در زبان فارسی اصطلاحی وجود ندارد (١٢ درصد).

ـ از یازده اصطلاح حاوی وسایل منزل، در چهار اصطلاح، شاهد هستیم که هم از حوزه‌ای مشترک و هم از یک عضو مشترک از آن حوزه، برای اصطلاح‌سازی استفاده شده‌است (٣٦ درصد) در شش اصطلاح، زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی از حوزهٔ وسایل منزل استفاده نکرده است (٥٥ درصد) و در یک مورد برای بیان مفهوم موردنظر در زبان فارسی اصطلاحی وجود ندارد (٩ درصد).

ـ از پنج اصطلاح حاوی زیورآلات، در چهار اصطلاح، زبان فارسی برای اصطلاح‌سازی

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday]
[DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

از حوزهٔ زیورآلات استفاده نکرده است (۸۰ درصد) و تنها در یک اصطلاح، این دو زبان مشابه عمل کرده‌اند البته صرفاً در انتخاب حوزه.

ـ نتیجه‌گیری کلی: از میان ۵۰ اصطلاح اسپانیایی بررسی‌شده، در ٦٨ درصد آن‌ها، یعنی ٣٤ اصطلاح، معادل فارسی برای اصطلاح‌سازی از حوزه‌ای متفاوت استفاده کرده است. در ۱۲ درصد آن‌ها، یعنی ٦ اصطلاح، معادل فارسیِ آن، از حوزه‌ای مشترک استفاده کرده اما عضو انتخاب‌شده از آن حوزه با اصطلاح اسپانیایی متفاوت است. تنها در ١٤ درصد آن‌ها، یعنی ۷ اصطلاح، معادل فارسی هم در انتخاب حوزه و هم در عضو انتخاب‌شده از آن حوزه، مشابه با زبان اسپانیایی عمل کرده است. بنابراین، می‌توان چنین نتیجه گرفت که در دو زبان اسپانیایی و فارسی مفهوم‌سازی براساس اشیا، بیش از آنکه به‌سمت شباهت‌ها متمایل باشد به‌سمت تفاوت‌های فرهنگی متمایل است. نتایج حاصله از این پژوهش، به لحاظ نظری و به لحاظ کاربردی حائز اهمیت است. به لحاظ نظری، نتایج پژوهش‌هایی از این دست که در حیطهٔ زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی قرار می‌گیرند و نقش فرهنگ را در مفهوم‌سازی نشان می‌دهند چالشی برای نظریه‌های شناختی ایجاد می‌کنند که نقطهٔ ثقل آن‌ها همگانی‌های شناختیِ مشترک میان نوع بشر، فارغ از آنکه در کدام فرهنگ و اقلیمی زندگی می کنند، به‌شمار می‌آید. این دریافت از چالش میان پژوهش‌های انجام‌شده در چارچوب نظریه‌های زبان‌شناسیِ انسان‌شناختی ازیک‌سو و شناختی ازسوی‌دیگر، زمینهٔ پرداختن به پژوهش‌هایی را فراهم می‌آورد که در آن‌ها موضوع گوناگونی‌ها در قاب واحد همگانی‌ها در مقوله‌های مختلف مدنظر باشد؛ برای نمونه به لحاظ شناختی، انسان‌ها در همهٔ فرهنگ‌ها درکی از اشیای پیرامونشان حاصل می‌کنند، این توانمندیِ عامِ شناختی در قالب نظریه‌های انسان‌شناختی به این مسئله خواهد پرداخت که تفاوت‌های اشیا در بافت‌های فرهنگی متفاوت چگونه مقوله‌بندی می‌شود، تعامل آن با سایر ابعاد شناخت چگونه است و این تفاوت‌ها تا چه حد می‌تواند به تفاوت‌های شناختی فرهنگی دیگر دامن بزنند؛ برای نمونه تفاوت در اشیا و مفهوم‌سازی صورت‌گرفته براساس آن در فرهنگ‌های مختلف چگونه می‌تواند بر مفهوم‌سازی دربارهٔ زیبایی، اندازه، قدرت و منزلت و جز آن تأثیر بگذارد. نتایج این قبیل پژوهش‌ها به‌لحاظ کاربردی نیز بسیار اهمیت دارد؛ برای نمونه استفاده از نتایج این پژوهش، در تدوین فرهنگ‌های دوزبانهٔ اصطلاحات، در آموزش زبان فارسی به اسپانیایی زبان‌ها و بالعکس، و نیز در ترجمه می‌تواند کارآیی داشته باشد.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://dor.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 20:13 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from https://dor.org/10.29252/LRR.12.2.10]
DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 20-July-2021 at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 20-July-2021 at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]
DOI: https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10

۶. پی‌نوشت ها

۱. رجوع شود به بخش ۳

2. anthropological linguistics
3. The Passion of Christ

٤. به نه دیتو (۱۹۷۷). کایس بالس و برمه خو ملندس (۲۰۰۹). بوئیتراگو (۲۰۱۲)

5. idioms / el modismo
6. proverb / el proverbio
7. formulaic language
8. Healey
9. Sánchez Benedito
10. all, W.J
11. Wray
12. prefabricated
13. D. Crystal
14. Swann, Joan
15. Alessandro Duranti
16. space
17. time
18. shapes and substance
19. objects
20. la cuchara
21. el tenedor
22. vegetative
23. Casares, J.
24. Monroy Casas
25. Hernández Campoy
26. hay moros en la costa
27. no lo haré ni siquiera por todo el oro el mundo
28. no for all the tea in China

۲۹. تأثیر باورهای کاتولیکی در اصطلاح‌سازی در زبان اسپانیایی را می‌توان به عنوان نمونه، در اصطلاح «او قدیسِ مورد علاقه‌ی من نیست»«No es santo de mi devoción» جست. به عنوان معادل اصطلاح فوق در زبان فارسی، تحت تأثیر باورهای شیعی می‌توان به اصطلاح «او کسی نیست که من زیر علمش سینه بزنم» اشاره کرد.

30. culture-bound

۳۱. در ارتباط با پژوهش‌های انجام شده در زمینه‌ی اصطلاحات، در چهارچوب زبان‌شناسی زایشی می‌توان به مقاله‌ی منصوری (۱۳۹٤)، و در چهارچوب زبان‌شناسیِ شناختی، می‌توان به آثار گلفام

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st Thursday at 22:36 IRDT]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]
[Downloaded from https://doi.org/10.29252/LRR.12.2.10]

و ممسنی (۱۳۸۷)، زاهدی و ذهاب‌ناظوری (۱۳۹۰) و راسخ مهند و شمس‌الدینی (۱۳۹۱) اشاره کرد.

32. Rita Marinelli
33. Laura Cignoni
34. phraseology
35. Diri I. Teilanyo
36. Nembe
37. propositions
38. socio-cultural nuances
39. thought patterns

۴۰. در زبان فارسی، ضرب‌المثل «شب شراب نیرزد به بامداد خمار» ناظر بر همین مفهوم است.

41. archaic

۴۲. البته در زبان فارسی، ضرب‌المثل «شوهر دارم کمر باریک، بیرون روشن، خونه تاریک» بسیار به اصطلاح زبان اسپانیایی نزدیک است.

43. Lotería Nacional

۷. منابع

- جعفری قنواتی، م. (۱۳۹۴). *درآمدی بر فولکلور ایران*. تهران: جامی.
- راسخ مهند، م.، و شمس‌الدینی، م. (۱۳۹۱). طبقه‌بندی معنایی اصطلاحات فارسی از دیدگاه زبان‌شناسی‌شناختی. *ادب‌پژوهی*، ۲۰، ۱۱ـ۳۲.
- زاهدی، ک.، و ذهاب ناظوری، س. (۱۳۹۰). نام‌اندام‌های حوزهٔ سر در ضرب‌المثل‌ها و حکم زبان فارسی: تحلیل شناختی پیکره‌بنیاد فرهنگی. *تازه‌های علوم شناختی*، ۴، ۱ـ۱۸.
- زندی، ب.، و طوسی نصرآبادی،م.ر. (۱۳۹۶). بررسی لقب‌گذاری دانش‌آموزان مشکین‌شهر از دیدگاه زبان‌شناسیِ اجتماعی. *جستارهای زبانی*، ۷، ۵۳ـ۷۰.
- گلفام، ا.، و ممسنی، ش. (۱۳۸۷). بررسی راهبردهای شناختی استعاره و کنایهٔ تصویری در اصطلاحات حاوی اعضای بدن. *پازند*، ۱۲، ۹۷ـ ۱۱۴.
- منصوری، م. (۱۳۹۴). اصطلاحی‌شدگی در زبان فارسی در قالب برنامهٔ کمینه‌گرا. *جستارهای ادبی*، ۲۴، ۲۷۱ـ۲۹۴.

References

- Ball, W.J. (1958). *A practical guide to colloquial idiom*. London: Longman.

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st 2021]
[Downloaded from lrr.modares.ac.ir on 2021-July 1st 2021]

seafaring expressions. *Proceedings of the Eighth International Conference on Language Resources and Evaluation* (LREC-2012), Istanbul: European Language Resources Association (ELRA).

- Monroy Casas, R. & Campoy, H. (1995). A sociolinguistic approach to the study of idioms: Some anthropolinguistic Sketches. In *Cuadernos de Filología Inglesa*, *4*, 43-61.
- Pina Medina, V.M. (1990). El Modismo: Perfil y Carta de Naturaleza. *Estudios de Filología Inglesa: Homenaje al Doctor Pedro Jesús Marcos Pérez, Departamento de Filología Inglesa de la Universidad de Alicante.*
- Rasekh Mahand, M., & Sahamsoddini, M. (2012). A semantic classification of Persian idioms :*A cognitive linguistics point of View*. *Adab Pajoohi*. *20*, 11-32. .[In Persian]
- Swann, J., Deumert, A., Lillis, T., & Mesthrie, R. (2004). *A dictionary of sociolinguistcs*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Teilanyo, D. I. (2014). Unity in diversity: A comparative study of selected idioms in Nembe (Nigeria) and English. In *Intercultural Communication Studies*, *23*(2), 124-140.
- Wray, A., (2002). *Formulaic language and the lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Zahedi, K., & Zahab Nazvari, S. (2011). Body words of head in Persian proverbs: A cultural data-based cognitive analysis. *Tazeha ye Olum e Shenakhti*. *4*, 1-18. [In Persian]
- Zandi, B., & Tousi Nasr Abadi, M. R.. (2017). A survey of Meshkin Shahr's Students Titling From the Sociolinguistics Perspective .[In Persian]

[Downloaded from lrr.modares.ac.ir at 22:36 IRDT on Thursday July 1st 2021]